

PDFlib PLOP: PDF Linearization, Optimization, Privacy

**Page inserted by evaluation version
www.pdflib.com – sales@pdflib.com**

TEEL SAARELE: Võru kandi noormees Toomas oks mängib pilli, taustal lööb tantsu nuursootska Enna Juhkam. Foto Marek Manglus

Vahtsõ' sõbra' Kihnu saarõlt

Hõrna Maar'a

Ku mi minevä kõrd Kihnu saarõl kävemi' 2006 aasta-ga sūguse, Kadripäävä aigu, mõtlimi' nuursootska Juhkami Ennaga, õt kindlahe tulõ ruttu hindäle Kihnu sõbra-kõsõ' kor'ada. Saar om nii illos ja hüä, õt sinnä' tahasi voooriga tagasi minnä'.

Tuukõrd jäi s'oo mõtõh poolkõlla. 2008. aastaga jaanuarh lõudse' Kihnu noorõ' meid üles ja tulliva' meele Setomaalõ küllä. Säält nakas pääle üts läbikõnõlõminõ, õt jalki' kokko saia'.

Kihnu noorõ' omma' uma olõmisõlt samasagamatsõ', ku mii'. Näile meelüs uma kodo ja kiil ja näile miildüs ka kõralda'. Nii lätski, õt kuigi väiga lihtsalt lahenõsi' ka' külläsõidu rahamurrõ' ja 29. märssi hummogu haarimi' üteh 13 seto nuurt, 2 võrokõist ja 3 mulki ja sõidimigi keväjätse tuulõga üle mere Kihnu sõpru manõ.

lõba' mõistva' kõrdamuudu külälisi vasta võtta'. Sadamah panti meid veomassina kasti ja kultuurimajja joudõh oll süük jo lavva pääl.

Kindlahe tulõ är märki tuu, õt kogo külähk 'augi ao teivä' noorõ' meele eis' sūvvä'. Pääle süümist tahtsõ' noorõ' meele umma saart näüdätä. Kõik olõs jo sääl k'auun'. Kihnu saar om väiga illos ka sääntsel veid'õ muatsõl aol. Saar om jaotõt neläst küläst. Mii' saanas joht arvo, koh üts külä lõppi ja tõõnõ alas. Saarõl eläs alalit-sõlt kokhi 600 inemist.

Kihnu legende

Noorõ' kõnõliva' meele eis' uma saarõ legende ja jutussit. Tähelepanu kõütse viil tuu, õt Kihnu noorõ' eis' kõnõlõsõ' umavaihõl pia kõik aig kihnu keeleh. Põnnõv oll küllõlda'. Saarõ kaemist saat-sõ ka mii' pundi Rõsna-liina mehe ja Kiksova-liina mehe umavaihõlinõ hüätähtlik tsänklemiõ.

Ku saar sai üle kaetus, sai tõõnõgi praasnik püstü pantus. Meid olli' kaema tulnu' ka' mõnõ' tõõsõ' saarõ inemise', a nuuri oll õks kõgõ inäp. Laulminõ ja tandsminõ lätsivä' hummoguni vällä.

Ku noorõ' Setomaal küläh kävävä', sis sai' nä maitsda' ka' mii' hans'at. Tuuperäst arv-siva' nä, õt piat meid õks samaväärselt kostitamma ja olli'tennü' laari kodo olt. Mii' lu-

VÖÖRUSTAJAD: Kihnu naised õhtul tantsimas.

basimi' näilõ järgminõ kõrd jalki' tagasi tetä'.

Lauliva üles

Hummogu lauliva' noorõ', kiä' eis' sai' maada vaest tunnikõsõ, meid jalki üles. Kävemi kerkoh, koh omma' kombõ' 'huulmalda' tuust, õt tegu om vinne õigeusu kerko-ga, hoops tõõsõ'. Inemisi ker-koh oll kah kuigi veidebä, ku meil tavalitsõlt.

Pääle keriguaigu oll vaia ka veid'õ as'alikku juttu aia'. Mine sa tiä' kunas jal-ki kokku trehvämi'. Tsõõrik-laud oll perüs as'alik ja kirja

sai pandus setodõ ja kihnlai-si sarnasusi ja erinevusi. Kõnõlimi tuust, mille olõs vaia kodokotusõhe tagasi tulla' ja kuismuudu UNESCOst om kihnlaisili api olnu.

Tuuperäst, õt tegemist om õks gümnaasiumi nuuriga, tull pühapääväl kodo tagasi sõita'. Minkõgi peräst lätt kodosõit kõõ kipõbahe. Nii tullegi meil Pärnu sadamah ummi sõpruga prassata' ja lahku minnä'. A niimuudu nä meist vallalõ saa-ai. Pia taha-si näid Setomaalõ küllä kut-su'. Tähtsä om hoita' kokko umasugumatsiga'. ■

JÄR' EJUTT

Killukesi kolhoosielust

Ksenia Roosimäe

1949. aastal pressiti meid kolhoosi minema. Pidasime selleks korraks vastu. Maksud olid väga suured — nii metsas puude tegemise norm kui kõik teised normid. Olid liha, piima, munade, kartuli, teravilja ja väga suur rahaline maks. Jõudsime varasematel aastatel veel kuidagi ära maksta. Liha ostime kokkuostu punktist, kui kellelgi siga oli toodud. Saime ostnende käest, sest seast jäi normiliha üle. Nii vormistati meile dokument, et maks-tud.

Aga 1950. aastal suurendati veelgi norme ja makse. Ei jõudnud neid enam ära maksta. Ei sunnitud küll lausa vä-gisi kolhoosi minema. Ise pidi-d hädaga minema, teist teed lihtsalt ei olnud. See oli sama, mis sundkorras.

Talupidamise ja elutingi-mused tehti nii raskeks, et pidi-d hädaga minema, et peret hinge sees hoidmiseks toita. Meil oli ju kolm väikest last ja vana ema.

Kolhoosi läksime sügisel, augustis, kui vili põllul valmis. Olime uusmaa saajad. Saak oli rikkalik, vili kasvas hästi. Läks kõik terani põllu saak ja põhk, isegi seemet ei antud tagasi.

Normipäevaks saime 25 kopikat ja 3 kotti poolenis-ti prahiga otri sügisel. Aga elu tahtis elada. Käisin põllule tööle, kolm väikest last kodus ja vana kaheksaküm-neastane mehe ema nendega. Andsime lehma ja hobuse rakmetega, vankri, ree ja põllutõõriistad. Omale jäi üks lehm ja seapõrsas. Kolhoosi nimeks sai «Rahu-võit».

Aga hea seegi — see aitas perel hinge sees hoida. Ema ja vanem kuueaastane tütar vaatasid väiksemate järgi, sest mõlemad pidime mehe-ga töö käima. Normipäevad pidi ära tegema. Kohustusi kaasnes palju ja lapsi keegi ei arvestanud.

Pesu pesin, triikisin ja toidu valmistasin õõsel oma uneajast — nii sain päeval tööle minna. Ka kodune töö ja suvel hein said nii teh-

tud — varavalgest hilisõõni ja pealegi loomad talitatud. Laupäeva-pühapäev sinna juurde.

Lina kitkumise norm oli kolhoosis suur. Oli kas hek-tar või vahest vähem, aga teha tuli. See olenes sellest kui pal-ju lina külvatud oli. Mehed sugesid seemneid otsast. Siis veeti tiikidesse likku. Ena-muses oli see naiste töö, sest mehi oli vähe. Paar nädalat olid linad tiigis leos, siis kis-kusime välja — need olid meil kõik kimpu kõidetud. Ka seda tegid naised.

Siis veeti lina põllule laia-li — laotasime naistega seda õhukese kihina põllule. Va-hest said suured põlluväljad linu täis, nagu kured olime seal põllul. Paar-kolm nädalat niimoodi need seal kuivasid ja pleekisid päikese käes soojadel augustipäevadel.

Seejärel riisusime neid hõ-redate rehadega põllult üles ja keerasime suurtesse pun-tidesse. Ja siis rehesse. Panime üles ja kõeti paar päeva ahju. Kui olid kuivad, kolkisime ära. Pääaegu igal peremehel olid lina kolkimise ja rabamise masinad. Kui linad kolgitud ja valmis, sidusime juba ilusti sir-gelt punti, niiviisi viisime Põl-va linavabrikusse.

Töö käis kõik käitsi ja ho-bustega. Ainult Põlvasse vii-di linad autoga. Sõnnikuvedu käis näiteks ka hobusega. Lau-tades oli õlesõnnik. Kõik see tuli käitsi vikladega koormas-se pilduda ja põllul samamoo-di käitsi laotada.

Ükskord tuli Veriora jaa-ma väetise vagun. Pildusime seda kühvliga vagunist otse autosse. Nii tühendasime kõiki vaguneid jaamas. Oli-me tolmused kui tonnid, ei näinud ka midagi. Kallureid toona muidugi ka ei olnud, nii et maha tuli samamoo-di käitsi kühveldada. Ja sedagi tööd tegid naised.

Kõndis naistekari reas, väe-tist täis panged kätäratikuga kaelas. Nii külvasime väetist põllule. Nii saime suu ja sil-mad mürki täis...

Jät kub järgmises lehenumbris

SOVHOOSI JÄÄNUSED: praegu meenutavad kolhoosiaegu vaid laudad Mikitamäe ümbruses. Foto Igor Taro